

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی

اقتصاد

(دوره‌ی آموزش متوسطه)

مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی - ۱۲

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی
راهنمای تولید کتاب‌های آموزشی برای
ناشران نویسندگان و معلمان مؤلف

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دفتر انتشارات کمک‌آموزشی

پاییز ۸۳

اطلبوا العلم من المهد الى الحد
پیامبر اسلام (ص)

مقدمه

با ورود به هزاره سوم میلادی، پیشرفت‌ها و تجربیات نوین آموزشی، این امکان را فراهم ساخته است که سخن گهربار پیامبر اسلام(ص)، «ز گهواره تا گور دانش بجوی»، یا به عبارت دیگر «یادگیری مادام‌العمر»، مصداق عملی یابد. امروزه یادگیری به زمان حضور در مدرسه محدود نمی‌شود، بلکه همان‌طور که در گزارش کمیسیون بین‌المللی درباره‌ی آموزش برای قرن بیست و یکم با عنوان «یادگیری، گنج درون» (۱۹۹۵، Dolors) بیان شده است، یادگیری تمام جنبه‌های حیات انسان را دربرمی‌گیرد. تحقق چنین امر خطیری بدون بازناندیشی، بازسازی ساختارها و بازآفرینی مؤلفه‌های نظام آموزشی و زیرساخت‌های آن، بعید می‌نماید. یکی از مهم‌ترین و رایج‌ترین منابع تحقق یادگیری مؤثر و پایدار در کشورمان، کتاب‌های آموزشی هستند. یادگیری اطلاعات از طریق کتاب، علی‌رغم گسترش اینترنت همچنان اهمیت خود را حفظ کرده است. (گانبیه وریس، ترجمه‌ی مهجور، ۱۳۷۸).

کتاب‌های آموزشی توانسته‌اند، در کنار ابزار پیچیده و سریع توسعه یافته‌ی رسانه‌ای در سراسر نظام‌های آموزشی جهان همچنان اهمیت خود را حفظ کنند و به تحقق یادگیری در سطوح مختلف فراگیران بپردازند. در حال حاضر، «سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش»، به عنوان یکی از مؤسسات بزرگ علمی فرهنگی و آموزشی کشور، در امر پژوهش، برنامه‌ریزی، تولید و ارزشیابی کتاب‌های آموزشی

نقش عمده‌ای دارد. این سازمان، علاوه بر ساماندهی امور تولید و نشر کتاب‌های آموزشی، امر راهنمایی و جهت‌دهی به دست‌اندرکاران امور چاپ و نشر، در راستای تولید کتاب‌های آموزشی مناسب و مورد نیاز نسل دانش‌آموزی، اولیاء، معلمان و کارشناسان آموزشی سراسر کشور را بر عهده دارد. آنچه در مجموعه‌ی حاضر فراهم شده است، تلاشی مقدماتی برای نیل به این مقصد می‌باشد. امیدواریم با نظرات ارشادی و اصلاحی کلیه‌ی صاحب‌نظران امر تعلیم و تربیت، در گام‌های بعدی، این تلاش‌ها کامل‌تر شوند و به سمت تحقق هدف‌های متعالی و آرمانی نظام آموزشی کشور پیش روند.

دفتر انتشارات کمک‌آموزشی

تعریف علم اقتصاد

«علم اقتصاد علمی است که رفتار بشر را به صورت رابطه بین منابع و عوامل تولید کمیاب که موارد استفاده گوناگون دارند و نیز نیازهای مادی نامحدود را مورد مطالعه قرار می‌دهد.»

این تعریف دقیقاً دربرگیرنده سه نکته مهم است که عبارتند از: نامحدود بودن نیازها، محدود بودن منابع و امکان استفاده‌های گوناگون از منابع از این رو می‌توان گفت: «هدف علم اقتصاد، راهنمایی انسان برای انتخاب بهترین روش به منظور استفاده از منابع و امکانات خویش است.»

اهمیت اقتصاد

فعالیت‌های اقتصادی و مسائل مربوط به آن یکی از جنبه‌های مهم زندگی انسان‌هاست. اگرچه زندگی انسان تنها در فعالیت‌های اقتصادی خلاصه نمی‌شود، با این حال مسائل اقتصادی در زندگی بشر نقش مهمی دارد. بخش مهمی از تلاش انسان‌ها در طول زندگی بشر نقش مهمی دارد. بخش مهمی از تلاش انسان‌ها در طول زندگی، صرف تأمین معاش و ارتقای سطح زندگی مادی می‌شود.

در همه‌ی جوامع، چه گذشته و چه حال، افزایش سطح رفاه و برخورداری آحاد جامعه از امکانات مادی بیش‌تر و بهتر، از هدف‌های بسیار مهم بشر بوده است.

دین اسلام در دسترس نبودن معاش را خطری می‌داند که اعتقادات انسان را تهدید می‌کند (من لامعاش له، لا معادله). از نظر اسلام، تلاش برای رفع فقر و رسیدن به رفاه و توانگری مادی، امری پسندیده است. فردی که برای ارتقای سطح زندگی خانواده‌اش می‌کوشد، همانند کسی که

در راه خدا جهاد می‌کند، شایسته تقدیر است (الکاد علی عیاله، کالمجاهد فی سبیل الله).

بدین ترتیب، از نظر اسلام، اقتصاد در زندگی فرد اهمیت ویژه‌ای دارد. علاوه بر این، یکی از علل اهمیت روزافزون مسائل اقتصادی در جهان امروز، تأثیر عوامل اقتصادی بر همه جنبه‌های زندگی ملل، اعم از اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است. کشوری که وضعیت اقتصادی آن نابسامان باشد و نتواند پا به پای سایر کشورهای دنیا در مسیر پیشرفتی همه‌جانبه حرکت کند، بسیار آسیب‌پذیر و از نظر اجتماعی و سیاسی با بحران‌های گسترده روبه‌رو می‌شود. چنین جامعه‌ای نمی‌تواند با اتکا به فرهنگ ملی خود، مسیر آینده خویش را تعیین کند و به شدت تحت تأثیر فرهنگ‌های مهاجم غربی و شرقی قرار می‌گیرد. بدین دلیل، جامعه‌ای که به دنبال حفظ استقلال سیاسی و فرهنگی خود است، باید به رشد و پیشرفت اقتصادی، به مثابه یکی از مهم‌ترین ابزارها در این مسیر توجه کند.

علم اقتصاد به این دلیل اهمیت بسیار زیادی دارد که در عرصه‌ی مسائل اقتصادی، راه انتخاب بهتر را به انسان آموزش می‌دهد. جوامع انسانی به کمک علم اقتصاد می‌توانند برای استفاده از منابع محدود خود روش مناسب‌تری بیابند و آن را برای دستیابی به نتیجه مطلوب به کار گیرند.

رابطه‌ی اقتصاد با سایر علوم

اقتصاد از جمله رشته‌های علوم اجتماعی است که منظور اساسی آن نمایاندن قاعده زندگی انسان برای رفع نیازها، با زحمت و هزینه‌ی کم‌تر است. برای این منظور، اقتصاددانان از سایر علوم نیز کمک می‌گیرند، از قوانین و اصول مسلم سایر علوم نیز استفاده می‌کند و آن‌ها را در قالب تحلیل‌های اقتصادی به منظور ارائه قوانین کلی حقایق اقتصادی به کار می‌برد.

استوارت میل، فیلسوف و اقتصاددان انگلیسی می‌گوید: «اقتصاددانی که فقط اقتصاد می‌داند، قاعداً اقتصاددان خوبی نیست.» تفسیر این عبارت چنین است که علم اقتصاد با جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، مدیریت، بازرگانی، بانکداری و روان‌شناسی ارتباط نزدیک دارد. اقتصاددان از ریاضیات، آمار، حقوق، تاریخ، فلسفه، منطق و حتی ادبیات استفاده می‌کند تا روابط بین پدیده‌های اقتصادی را به زبان بهتری برای خود و دیگران مفهوم‌سازی کند.

برای درک بهتر، به مثالی از کتاب «اقتصاد» نوشته **ساموئلسن** اشاره می‌کنیم: کشور هندوستان با کمبود غذا و گوشت مواجه است. در این کشور، میلیون‌ها گاو وجود دارند که از طرف مردم هند مقدس شناخته می‌شوند. در مزرعه‌ها و خیابان‌ها به آزادی حرکت می‌کنند و مردم به آن‌ها احترام می‌گذارند. یک اقتصاددان کم‌تجربه ممکن است پیشنهاد کند که برای رفع کمبود غذایی و به خصوص کمبود گوشت، حکومت هندوستان باید ترتیبی بدهد که گاوها کشتار شوند و گوشت آن‌ها به مصرف بهبود تغذیه مردم برسد. ولی اقتصاددانی که با روان‌شناسی و آداب و رسوم آشنایی داشته باشد، در پیشنهادهایی که برای بهبود وضع اقتصادی ارائه می‌دهد، اثر این عوامل را نیز در نظر می‌گیرد، این مثال ارتباط مستقیم علم اقتصاد را با جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و آداب و رسوم ملل بیان می‌کند. در مورد آمار و ریاضیات باید گفت، اگر آمار و ریاضیات نبود علم اقتصاد، مخصوصاً تحلیل ماکروی اقتصادی تا این حد توفیق و پیشرفت پیدا نمی‌کرد. تحقیقات آماری در شناخت حقایق اقتصادی نقش اساسی دارند. پیش‌بینی و تنظیم برنامه‌های اقتصادی، بدون رجوع به داده‌های آماری امکان‌پذیر نیست. رابطه اقتصاد با سایر علوم، به ویژه علوم انسانی، گاهی به حدی است که تمییز مرزهای آن‌ها با قلمرو اقتصاد مقدور نیست و اهمیت گفته استوارت میل با قوت بیش‌تری درک می‌شود.

هدف‌های کلی درس اقتصاد در دوره متوسطه

الف) قلمرو شناختی

۱. آشنایی مقدماتی با علم اقتصاد
۲. آشنایی با برخی مفاهیم اساسی در علم اقتصاد
۳. آگاهی از عوامل تولید و نقش نیروی انسانی به عنوان مهم‌ترین عامل
۴. آشنایی با تأثیر کردار افراد در متغیرهای اقتصادی جامعه
۵. آشنایی با برخی نهادهای اصلی مؤثر در اقتصاد (بانک، بورس، پول)
۶. شناخت عوامل و موانع توسعه
۷. درک اهمیت استقلال اقتصادی و نقش آن در حفظ استقلال سیاسی و فرهنگی
۸. آگاهی از مفهوم توزیع درآمد
۹. آشنایی با نقش دولت در اقتصاد
۱۰. آشنایی با تجارت خارجی
۱۱. آشنایی با برخی سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی

ب) قلمرو نگرشی

۱. تعمیم واقع‌گرایی و واقع‌بینی در عرصه اقتصاد
۲. علاقه‌مندی به مطالعه در زمینه مسائل اقتصادی
۳. پرورش روحیه‌ی استقامت و تحمل ریاضت اقتصادی به خاطر آینده‌ی بهتر
۴. پرورش روحیه تلاش و فداکاری برای پیشرفت‌های اقتصادی در راستای منافع ملی

۵. باور به نقش محوری انسان و نیروی انسانی در جریان پیشرفت‌های اقتصادی
۶. نگرش مثبت در استفاده‌ی بهینه از هر یک از عوامل تولید
۷. کسب انگیزه‌ی مثبت نسبت به کار و فعالیت اقتصادی و نفی روحیه پشت میزنشینی

۸. همدلی هرچه بیشتر با سیاست‌های اقتصادی دولت
۹. کسب روحیه‌ی تلاش برای نیل به استقلال اقتصادی
۱۰. اعتقاد به امکان دستیابی به توسعه و توانایی مقابله با موانع آن
۱۱. ارج نهادن به نقش دولت به عنوان هماهنگ‌کننده‌ی اقتصاد کشور
۱۲. توجه به ضرورت عقلایی کردن تجارت خارجی

ج) قلمرو مهارتی

۱. توانایی تجزیه و تحلیل مقدماتی بعضی از پدیده‌های اقتصادی
۲. توانایی تجزیه و تحلیل برخی اخبار اقتصادی روز
۳. توانایی انجام محاسبات بعضی از شاخص‌های اقتصادی براساس اطلاعات کمی موجود (تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه و...)

موضوعات و مفاهیم برنامه‌ی آموزش اقتصاد در دوره‌ی

متوسطه (سال سوم)

۱. مقدمات علم اقتصاد
۲. مفاهیم اساسی در اقتصاد
۳. عوامل تولید و نقش نیروی انسانی
۴. تأثیر عملکرد افراد بر متغیرهای اقتصادی جامعه
۵. نمادهای اصلی مؤثر در اقتصاد (بانک، بورس، پول)
۶. عوامل و موانع توسعه
۷. نقش دولت در اقتصاد

۸. تجارت خارجی
۹. سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی
۱۰. ارزش کار
۱۱. سیاست‌های اقتصادی دولت
۱۲. شاخص‌های اقتصادی
۱۳. تجزیه و تحلیل پدیده‌های اقتصادی

انواع کتاب‌های آموزشی در حوزه‌ی اقتصاد

این کتاب‌ها را می‌توان به پنج گروه عمده تقسیم کرد:

۱. کتاب‌های دانش‌افزایی و مرجع برای معلمان
 ۲. کتاب‌های پرورش مهارت‌های حرفه‌ای، روش تدریس و راهنمای معلم
 ۳. کتاب‌های دانش‌افزایی و تکمیلی برای دانش‌آموزان
 ۴. کتاب‌های کار و تمرین و فعالیت برای دانش‌آموزان
 ۵. کتاب‌های سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان
- در تألیف کتاب‌های آموزشی حوزه‌ی اقتصاد توصیه می‌شود که مؤلفان، معیارها و ویژگی‌های عام و اختصاصی را به منظور تدوین کتاب‌های آموزشی مطلوب رعایت کنند.

۱. کتاب‌های دانش‌افزایی و مرجع برای معلمان حوزه‌ی

اقتصاد

تعریف: کتاب‌هایی هستند که برای افزایش دانش پایه‌ی معلمان اقتصاد تهیه می‌شوند. معلمان با توجه به پایه‌ی تحصیلات خود و در ارتباط با پایه‌ی تحصیلی نیاز دارند که دانش خود را در این موضوع خاص بالا ببرند و سپس در بسط مفاهیم در کلاس درس استفاده کنند.

هدف‌ها

* ارائه‌ی اطلاعات دانش پایه در حوزه‌ی اقتصاد و علوم اقتصادی
* بهبود صلاحیت‌های علمی معلمان در حوزه‌ی اقتصاد و روزآمد کردن دانش معلمان

* ارائه‌ی منابعی برای معلمان مبتدی و تازه‌کار
* بسط هدف‌های برنامه‌های درسی در حوزه‌ی اقتصادی

ویژگی‌ها و معیارها

* برخورداری از اعتبار و صحت علمی
* بسط و تکمیل هدف‌ها و مفاهیم اساسی برنامه‌ی آموزش اقتصاد
* معرفی مواد و منابع تکمیلی و مورد نیاز
* ارائه‌ی مطالب به شیوه‌ی جذاب و گیرا
* استفاده از آمارهای صحیح و معتبر
* ارتباط با مسائل اقتصادی جامعه

مصادق‌ها

همه‌ی کتاب‌هایی که محتوای آن‌ها براساس دانش پایه‌ی اقتصاد و یا هدف‌های برنامه‌های درسی آموزش اقتصاد و یا موضوعات مورد نیاز در مباحث اقتصاد تدوین می‌شوند. هدف این نوع کتاب‌ها، گسترش دانش معلمان و ارائه اطلاعات تکمیلی در شاخه‌های علوم اقتصادی است.

۲. کتاب‌های پرورش مهارت‌های حرفه‌ای، روش تدریس و راهنمای معلم در حوزه‌ی اقتصاد

تعریف: کتاب‌هایی هستند که به توسعه‌ی مهارت حرفه‌ای معلمان در زمینه‌ی یادگیری و تدریس اقتصاد کمک می‌کنند.

هدف‌ها

- * تقویت توانایی‌ها و مهارت‌های معلم در هدایت فعالیت‌های یاددهی-یادگیری با تأکید بر رویکردها و هدف‌های برنامه‌ی درسی آموزش اقتصاد
- * توجه دادن به معلمان اهمیت روان‌شناسی یادگیری، فناوری (تکنولوژی) آموزشی و فنون تدریس در آموزش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی
- * روزآمد کردن دانش معلمان در خصوص روش‌های تدریس در حوزه‌ی آموزش اقتصاد

ویژگی‌ها و معیارها

- * کمک به بهبود فرآیند تدریس معلمان و تدریس مفاهیم درسی در حوزه‌ی آموزش اقتصاد
- * افزایش توانمندی معلم به منظور طراحی فعالیت‌های کلاسی برای دانش‌آموزان
- * پشتیبانی از روش‌های تدریس، متناسب و مرتبط با هدف‌های برنامه‌ی درسی
- * تبیین محتوا، اصول و مبانی برنامه‌ی درسی برای معلمان
- * معرفی مواد و منابع حرفه‌ای و مورد نیاز معلمان برای آموزش اقتصاد
- * مطرح کردن روش‌های تدریس متناسب با تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان

مصادق‌ها

- کتاب‌های روش تدریس اقتصاد، آموزش مبانی اقتصاد، و نیز مباحث علوم تربیتی در زمینه‌ی آموزش علوم اقتصادی که هدف آن‌ها تقویت

توانایی معلم در به کارگیری روش‌های تدریس، طراحی و اجرای فعالیت‌های یاددهی و یادگیری در حوزه‌ی آموزش علوم اقتصادی است، از جمله مصداق‌های این نوع کتاب‌ها هستند.

۳. کتاب‌های دانش‌افزایی و تکمیلی برای دانش‌آموزان در

حوزه‌ی اقتصاد

تعریف: کتاب‌هایی هستند که به ارائه‌ی اطلاعاتی فراتر از چارچوب‌های کتاب و برنامه‌ی درسی می‌پردازند و می‌توانند به عنوان کتاب منبع و مرجع مورد استفاده‌ی دانش‌آموزان قرار گیرند. این کتاب‌ها عموماً جنبه‌ی خودآموز دارند و با هدف تکمیل و توسعه‌ی دانش مخاطبان در زمینه‌ی هدف‌های برنامه و ترویج دانش تولید می‌شوند.

هدف‌ها

- * ارائه‌ی مجموعه‌ای مدون از دانش در حوزه‌ی علوم اقتصادی به مخاطبان
- * بسط هدف‌های آموزشی که یادگیری آن‌ها از اولویت اول و یا دوم برخوردار است.
- * توجه به نیازهای بومی و منطقه‌ای در حوزه‌ی علوم اقتصادی
- * فراهم کردن فرصت مجدد برای آموزش‌های تکمیلی و جبرانی و پر کردن خلأهای احتمالی
- * بیان محتوای درس‌ها با روش‌های متنوع و متفاوت

ویژگی‌ها و معیارها

- * تکمیل و تقویت هدف‌های برنامه‌ی درسی
- * تکمیل آموزش‌های رسمی

*تعامل با دانش آموز
*تحریک کنجکاوی دانش آموزان در حوزه‌ی علوم اقتصادی
*کمک به تربیت اجتماعی دانش آموزان در حوزه‌ی علوم اقتصادی
*تقویت روحیه‌ی همیاری، تعاون، مشارکت‌جویی و مسئولیت‌پذیری در
دانش آموزان
*ارائه‌ی الگویی از زندگی افراد موفق

مصادق‌ها

هر کتابی است که عمدتاً به بسط هدف‌ها و محتوای درس‌ها بپردازد. در این کتاب‌ها ترویج دانش و یا آموزش یک موضوع بر تمرین غلبه دارد. در ارائه‌ی محتوا، مؤلفان ممکن است که از قالب‌های متفاوتی مانند طرح مسئله، مثال و یا الگوهای مناسب استفاده کنند.

۴. کتاب‌های کار، تمرین و فعالیت برای دانش آموزان در

حوزه‌ی اقتصاد

تعریف: کتاب‌هایی هستند که به منظور تعمیق، توسعه و تثبیت یادگیری دانش آموزان در چارچوب برنامه درسی و اصول ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران تهیه می‌شوند.

هدف‌ها

*تعمیق آموخته‌های دانش آموزان در ارتباط با مطالب کتاب و برنامه
درسی

• ایجاد زمینه برای تقویت مهارت‌های یادگیری و چیرگی در زمینه‌های مورد نظر هدف‌های آموزشی

• ایجاد فرصت مجدد برای آموزش عمیق‌تر، تمرین آموخته‌ها و غنی‌سازی آموزش و یادگیری مخاطبان

• استفاده از مثال‌های کاربردی در زندگی روزمره و پرورش مهارت‌های اقتصادی، هنری و خلاق

• استمرار بخشیدن به فرآیند یادگیری در منزل

• ایجاد تنوع در ارائه‌ی تمرین‌ها به گونه‌ای که آموزش و یادگیری از حالت کلیشه‌ای آن خارج شود.

ویژگی‌ها و معیارها

• هماهنگی با هدف‌ها و مفاهیم اساسی برنامه‌ی درسی

• پیشنهاد تمرین و فعالیت برای حیطه‌ها و هدف‌های گوناگون یادگیری

• استفاده از سؤال‌های واگرا در جهت پرورش و تقویت خلاقیت در دانش‌آموزان

• فراهم آوردن فرصت‌هایی برای کاربرد یافته‌های عملی در میدان عمل

• ضمن توجه به یادگیری مشارکتی برای انجام کار گروهی، فراهم آوردن فرصت‌هایی برای همیاری و تعاون

• استفاده از انواع فعالیت‌های متنوع، از جمله تکمیل جدول و نمودار و فعالیت‌های عملی

• تقویت مهارت‌های تفکر و فراهم آوردن فرصت‌هایی برای اندیشیدن و فکر کردن

• مواجه ساختن مخاطبان با معما، پرسش و مسئله

• ارائه‌ی پاسخ‌های درست به تمرینات کتاب درسی

مصدق‌ها

کتاب‌هایی که امروزه در بازار نشر با نام‌هایی مانند دفتر تمرین، کتاب کار و فعالیت و سؤالات طبقه‌بندی شده، به همراه خلاصه‌ی درس دیده می‌شوند، مصدق‌های این گونه کتاب‌ها هستند.

۵. کتاب‌های سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در حوزه‌ی اقتصاد

تعریف: کتاب‌هایی هستند که با هدف استفاده‌ی معلم در ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران در کلاس درس تولید می‌شوند.

هدف‌ها

- * تولید آزمون‌های نمونه و مجموعه خزانه سؤال
- * تولید آزمون‌های دارای اعتبار و روایی
- * بهره‌گیری در ارزشیابی‌های تکوینی و پایانی توسط معلمان در کلاس‌های درس
- * مطالعه درخصوص عملکرد مدرسه‌ها و بررسی میزان نیل به هدف‌های آموزشی

ویژگی‌ها و معیارها

- * تناسب آزمون‌ها با هدف‌های گوناگون آموزشی
- * طراحی آزمون‌ها با توجه به سطوح متفاوت یادگیری در حیطه‌های شناختی، مهارتی و نگرشی
- * تنوع و نوآوری در طراحی آزمون‌ها
- * توجه به توانایی‌های فردی دانش‌آموزان

*پرهیز از ارائه‌ی مستقیم پاسخ به مسئله‌ها و تمرین‌ها
ارزشیابی از کتاب‌های آموزشی در حوزه‌ی آموزش اقتصاد با بهره‌گیری
از دو ویژگی عمومی و اختصاصی صورت خواهد گرفت.
درجه‌بندی میزان رعایت هر یک از این ویژگی‌ها با استفاده از مقیاس ۵
درجه‌ای خواهد بود.

مصادق‌ها

هر کتابی که تحت عنوان آزمون‌های استاندارد منتشر می‌شود، این نوع
کتاب‌ها عمدتاً توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان‌های آموزش و
پرورش، مراکز ارزشیابی و یا اداره امتحانات تولید می‌شوند.

ویژگی‌های عمومی کتاب‌های آموزشی حوزه‌ی اقتصاد در دوره‌ی متوسطه

الف) بعد فیزیکی

۱. جذاب و برانگیزنده بودن شکل ظاهری و فیزیکی کتاب برای
مخاطب
۲. تناسب ابعاد و قطع کتاب با شرایط سنی مخاطب
۳. برانگیزنده بودن نوع صفحه‌آرایی برای مخاطب
۴. استفاده از محرک‌های بصری جذاب در طرح روی جلد
۵. برخورداری از ساختار منطقی به لحاظ داشتن: شناسنامه، مقدمه،
معرفی اثر، بیان اهمیت موضوع، بیان هدف، فصل‌بندی مناسب، ذکر منابع و
مآخذ و واژه‌نامه

ب) بعد نوشتاری

۱. استفاده از واژگان و جملات متناسب با سن مخاطب
۲. رعایت اصل سادگی و روانی در بیان موضوعات
۳. رساندن پیام از طریق واژگان کم‌تر
۴. استفاده از زبان خاص هر موضوع
۵. انطباق با رسم‌الخط مورد قبول وزارت آموزش و پرورش

ج) بعد محرک‌های بصری

۱. استفاده‌ی به‌جا از محرک‌های بصری گوناگون و مورد نیاز
۲. رعایت ملاحظات ارزشی در انتخاب محرک‌ها
۳. توازن در توجه به جنسیت
۴. بومی بودن تصویرها
۵. ارتباط تصویرها با متن
۶. رعایت تنوع هنری

د) بعد محتوایی

۱. ارتباط با نیازهای مخاطب
۲. صحت و اعتبار علمی
۳. انسجام مطالب و پرهیز از ارائه‌ی داده‌های پراکنده
۴. ارتباط با هدف‌های آموزش و پرورش در حوزه‌ی موردنظر
۵. توجه به مسائل ارزشی
۶. توجه به مسائل اجتماعی

هـ) بعد روشی

۱. تنوع در روش‌های ارائه
۲. توجه به فعالیت‌های فکری متنوع

۳. تسهیل و توسعه‌ی یادگیری
۴. استفاده از مثال‌ها، شواهد و مقایسه‌ها

ویژگی‌های اختصاصی در تألیف کتاب‌های آموزشی حوزه‌ی

اقتصاد

۱. ارتباط با هدف‌های آموزش اقتصاد در دوره‌ی متوسطه
۲. هماهنگی با قانون اساسی و سیاست‌های دولت در زمینه‌ی سیاست‌های اقتصادی
۳. بهره‌گیری از آمار و ارقام
۴. به روز بودن اطلاعات
۵. مفید بودن برای خواننده و جنبه‌ی کاربردی اطلاعات
۶. تبیین و تشریح مفاهیم و اصطلاحات اقتصادی و پرهیز از بیان موضوعات به صورت مبهم
۷. استفاده از مثال‌های مناسب
۸. ارتباط با مسائل اقتصادی کشور
۹. پرهیز از توضیحات طولانی و بیان مباحث به صورت کوتاه

فهرست موضوعی حوزه‌ی آموزشی اقتصاد به منظور انتشار

کتاب‌های آموزشی

۱. پول
۲. بانک
۳. بورس
۴. بیمه
۵. مالیات
۶. پس‌انداز

۷. سرمایه‌گذاری
۸. رشد و توسعه
۹. تجارت
۱۰. منابع کشور (اقتصادی)
۱۱. کمیابی
۱۲. بودجه
۱۳. تولید
۱۴. مصرف
۱۵. توزیع
۱۶. سازمان تجارت جهانی
۱۷. اوپک
۱۸. صندوق بین‌المللی پول
۱۹. بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه (بانک جهانی)
۲۰. مؤسسه‌ی بین‌المللی توسعه
۲۱. سازمان خواربار و کشاورزی سازمان ملل متحد
۲۲. سازمان همکاری توسعه‌ی اقتصادی
۲۳. اتحادیه‌ی اروپا
۲۴. مسائل اقتصادی در کشور ما
۲۵. تورم
۲۶. رکود
۲۷. درآمد ملی
۲۸. فقر و راه‌های مقابله با آن
۲۹. کشورهای در حال توسعه
۳۰. استقلال اقتصادی
۳۱. استهلاک

- ۳۲. سرمایه‌گذاری (تأمین مالی)
- ۳۳. اقتصاددانان بزرگ
- ۳۴. تجربه‌های ثروتمندان جهان
- ۳۵. کشاورزی
- ۳۶. صنعت
- ۳۷. خدمات
- ۳۸. نفت و جایگاه آن در اقتصاد ایران
- ۳۹. فرش و جایگاه آن در اقتصاد ایران
- ۴۰. کار
- ۴۱. اصول مالکیت
- ۴۲. اشتغال و بیکاری
- ۴۳. اقتصاد تعاونی
- ۴۴. بهره‌وری
- ۴۵. استاندارد
- ۴۶. اکو
- ۴۷. اقتصاد کشورهای گوناگون (چین، ژاپن، مالزی و...)
- ۴۸. نیاز اقتصادی
- ۴۹. عرضه و تقاضا

پرسش‌نامه‌ی ارزشیابی ویژگی‌های عمومی کتاب‌های آموزشی

حوزه‌ی اقتصاد

ترجمه / تألیف:

نام کتاب:

کد:

ناشر:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					بعد فیزیکی	۱
					جذاب و برانگیزنده بودن شکل ظاهری و فیزیکی کتاب برای مخاطب	۱/۱
					تناسب ابعاد و قطع کتاب با شرایط سنی مخاطب	۱/۲
					برانگیزنده بودن نوع صفحه‌آرایی برای مخاطب	۱/۳
					استفاده از محرک‌های بصری جذاب در طرح روی جلد	۱/۴
					برخورداری از ساختار منطقی به لحاظ داشتن: شناسنامه، مقدمه، معرفی اثر، بیان اهمیت موضوع، بیان هدف، فصل‌بندی مناسب، ذکر منابع و مأخذ و واژه‌نامه	۱/۵
					بعد نوشتاری	۲
					استفاده از واژگان و جملات متناسب با سن مخاطب	۲/۱
					رعایت اصل سادگی و روانی در بیان موضوعات	۲/۲
					رساندن پیام از طریق واژگان کم‌تر	۲/۳
					استفاده از زبان خاص هر موضوع	۲/۴
					انطباق با رساله‌الخط مورد قبول وزارت آموزش و پرورش	۲/۵
					بعد محرک‌های بصری	۳
					استفاده به جا از محرک‌های بصری گوناگون و مورد نیاز	۳/۱
					رعایت ملاحظات ارزشی در انتخاب محرک‌ها	۳/۲
					توازن در توجه به جنسیت	۳/۳
					بومی بودن تصویرها	۳/۴
					ارتباط تصویرها با متن	۳/۵
					رعایت تنوع هنری	۳/۶
					بعد محتوایی	۴
					ارتباط با نیازهای مخاطب	۴/۱
					صحت و اعتبار علمی	۴/۲
					انسجام مطالب و پرهیز از داده‌های پراکنده	۴/۳
					ارتباط با هدف‌های آموزش و پرورش در حوزه موردنظر	۴/۴
					توجه به مسائل ارزشی	۴/۵
					توجه به مسائل اجتماعی	۴/۶
					بعد روشی	۵
					تنوع در روش‌های ارائه	۵/۱
					توجه به فعالیت‌های فکری متنوع	۵/۲
					تسهیل و توسعه‌ی یادگیری	۵/۳
					استفاده از مثال‌ها، شواهد و مقایسه‌ها	۵/۴
					جمع	
					جمع کل	

پرسش‌نامه ارزشیابی کتاب‌های دانش‌افزایی و مرجع برای معلمان

در حوزه‌ی اقتصاد

نام کتاب: ترجمه/تألیف:

کد:

ناشر:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					دانش پایه‌ی معلم اقتصاد را تقویت می‌کند.	۱
					با نیازهای حرفه‌ای معلم اقتصاد مرتبط است.	۲
					با مسائل اقتصادی جامعه مرتبط است.	۳
					اطلاعات کتاب به روز است.	۴
					مفاهیم و اصطلاحات با زبان قابل فهم بیان شده‌اند.	۵
					از آمار و ارقام در بیان مفاهیم استفاده شده است.	۶
					از مثال‌های مناسب استفاده شده است.	۷
					امکان نتیجه‌گیری را برای خواننده آسان کرده است.	۸
					از روش‌های جذاب و متنوع در بیان موضوعات استفاده شده است.	۹
					جمع	
					جمع کل	

پرسش‌نامه ارزشیابی از کتاب‌های پرورش مهارت‌های حرفه‌ای،
 روش تدریس و راهنمای معلم در حوزه‌ی اقتصاد
 نام کتاب: _____ ترجمه/تالیف: _____
 ناشر: _____ کد: _____

ردیف	ویژگی	۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد
۱	معلم را با روش‌های جدید در آموزش اقتصاد آشنا می‌کند.					
۲	زمینه‌ی بهبود صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم اقتصاد را فراهم می‌کند.					
۳	از مثال‌های مناسب برای آموزش مفاهیم استفاده کرده است.					
۴	دانش معلم اقتصاد را برای آموزش مؤثرتر مفاهیم می‌افزاید.					
۵	پیشنهادهایی در زمینه آموزش هر درس ارائه می‌کند.					
۶	پیشنهادهایی در زمینه ارائه فعالیت‌های مناسب آموزشی از سوی معلم به دانش‌آموزان ارائه می‌کند.					
۷	اصول و مبانی برنامه درسی را برای معلمان تبیین می‌کند.					
جمع						
جمع کل						

پرسش‌نامه ارزشیابی از کتاب‌های کار و تمرین و فعالیت برای

دانش‌آموزان در حوزه‌ی اقتصاد

نام کتاب: ترجمه/تألیف:

ناشر: کد:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					از تمرین‌های مرتبط با مفاهیم و هدف‌های آموزش اقتصاد استفاده شده است.	۱ ۲
					در طراحی تمرین‌ها تنوع و خلاقیت دیده می‌شود.	۳
					فعالیت‌های طراحی شده، به تبیین مفاهیم اقتصادی به کار رفته در برنامه کمک می‌کنند.	۴ ۵
					مجموعه‌ی مناسبی از پرسش‌ها با توجه به هدف‌های برنامه تدارک دیده است.	۶
					پرسش‌هایی را تدارک دیده است که پاسخ به آن‌ها مستلزم اندیشیدن، کاوشگری و تحقیق کتابخانه‌ای است.	۷
					در طراحی فعالیت‌ها به سطوح متفاوت یادگیری توجه شده است.	۸
					تمرین‌ها و انتظارات متناسب با سطح دانش و توانایی دانش‌آموزان هستند.	۹
					تمرین‌ها به دانش‌آموز کمک می‌کنند تا اطلاعات موجود را جست‌وجو و پردازش کنند.	۱۰
					بر نکته‌های ارزشمند آموزشی تأکید دارد.	۱۱
					جمع	
					جمع کل	

طرح سامان بخشی کتاب های آموزشی وزارت آموزش و پرورش، برای اطلاع رسانی به روز و ایجاد ارتباط بهتر و دوسویه با دانش آموزان و معلمان و ناشران سراسر کشور، اقدام به برنامه ریزی، طراحی و اجرای وبگاه سامان کتاب کرده است. نشانی:

<http://samanketab.roshdmag.ir>

مجموعه راهنماهای تولید کتاب های آموزشی می کوشد تا یافته های علمی کاربردی و دیدگاه های کلیه صاحب نظران درباره ی سامان بخشی کتاب های آموزشی را برای استفاده نویسندگان، ناشران و سایر پدیدآورندگان کتاب های آموزشی ارائه نماید.

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

دفتر انتشارات کمک آموزشی

دبیرخانه سامان بخشی کتاب های آموزشی